

/ Het beste advies geef je samen

‘IEDEREEN KIJKT MET ANDERE OGEN’

Sinds de spraakmakende documentaireserie *Klassen* staat het belang van het schooladvies weer bij iedereen op het netvlies. Hoe kun je als basisschool je adviezen aan leerlingen en ouders nog beter maken? Daarover maakte SLO met OCW en zeven scholen de *Handreiking Schooladvisering*, een online brochure met informatie, tips en praktijkvoorbeelden. Wij nemen een kijkje bij Kindcentrum Snijders in Rijswijk.

“Kinderen zijn niet alleen een score op een toets.” Jill van Elleswijk, groepsleerkracht 7/8 en zorgcoördinator voor de bovenbouw zegt het met een overtuiging gebaseerd op jarenlange ervaring. “Wat is de werkhouding van de leerling in de klas? Hoe gaat het sociaal-emotioneel? Natuurlijk spelen toetsresultaten een rol, maar in een goed advies gaat het om het totaalplaatje.”

Foto: Wilco van Dijen

Breed onderbouwd

Jill werkt bij Kindcentrum Snijders, een basisschool met ruim 430 leerlingen in Rijswijk. Alweer elf jaar geleden stapte deze school over van klassikaal naar unitonderwijs. Leerlingen volgen niet al het onderwijs in hun eigen stamgroep; een deel van de tijd krijgen ze groepsdoorbrekend les, samen met andere kinderen met dezelfde interesse of hetzelfde niveau. De leerkrachten in een unit zijn samen verantwoordelijk voor het onderwijs aan alle leerlingen. Zo verzorgt Jill met drie collega's de lessen in de bovenbouwunit, dit zijn vier combinatiegroepen 7/8. Zij geeft aan alle leerlingen in groep 8 rekenonderwijs.

Een mooie bijkomstigheid is dat deze brede betrokkenheid van leerkrachten een positief effect heeft op de kwaliteit van de schooladviezen. Vergeleken met vijftien jaar geleden zijn de adviezen bij Kindcentrum Snijders breder onderbouwd, zegt unitleider zorg en ondersteuning Jeannette Berckenkamp. “Alle leerkrachten zien alle leerlingen en kunnen hun input geven voor het schooladvies. Daardoor kan het niet gebeuren dat een advies te zeer gekleurd wordt door de mening, voorkeuren of verwachtingen van een enkele leerkracht. Met zijn allen hebben we een genuanceerd beeld van de potentie van een kind.”

In gesprek

Vanwege deze brede aanpak werd Kindcentrum Snijders gevraagd mee te werken aan de *Handreiking Schooladvisering*, een brochure van OCW die tot stand kwam in een samenwerking tussen SLO en zeven basisscholen.

Aanleiding voor de handreiking is het grote belang van het schooladvies voor de verdere onderwijsloopbaan van groep 8-leerlingen. Iedere leerkracht wil dat leerlingen in het vo uiteindelijk terechtkomen op de plek die het

best past bij hun talenten, ontwikkeling en capaciteiten, maar de advisering kan op onderdelen beter. Onbewust krijgen leerlingen niet altijd gelijke kansen. Ook is de wet- en regelgeving niet voor iedereen duidelijk en gaat de samenwerking met ouders en vo-scholen niet overal van een leien dakje.

De handreiking is een vertrekpunt voor schoolteams die over deze en andere onderwerpen in gesprek willen gaan. In de brochure komen feitelijke informatie, inzichten uit de wetenschap en praktijkvoorbeelden samen. Acht onderwerpen passeren de revue: wetten en regels rond het schooladvies en de eindtoets, een goede overgang van po naar vo, de rol van verwachtingen bij leerkrachten, de rol van informatiebronnen, het maken van een goede inhoudelijke afweging, de betrokkenheid van leerlingen, de betrokkenheid van ouders en de samenwerking met het vo.

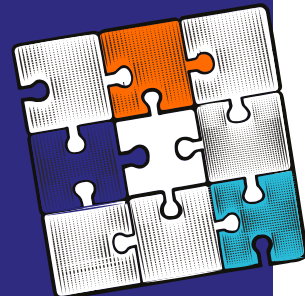
Wat moet en mag

In het gesprek op school kan het geen kwaad om eerst op een rijtje te zetten wat er eigenlijk moet en mag, zegt Gerdineke van Silfhout, die bij SLO verantwoordelijk is voor de handreiking. “Er circuleren op internet veel advieswijzers, maar lang niet alles is verplicht. Op sommige punten bestaat verwarring: zo eisen vo-scholen nog wel eens aanvullende gegevens van basisscholen, wat niet mag. Daarnaast worden in het schooljaar 2022-2023 waarschijnlijk wetswijzigingen van kracht. De periode van schooladvies wordt dan vervroegd en leerlingen schrijven zich pas na het definitieve schooladvies in bij het vo. In de handreiking staat alles op een rij. Handig om alvast rekening mee te houden.”

“Met zijn allen hebben we een genuanceerd beeld van de potentie van een kind”

Hele school

Als rode draad loopt door de handreiking de boodschap dat het schooladvies iets van de hele school is. Een zorgvuldige procedure in de bovenbouw is belangrijk, maar de basis voor een goed advies wordt eerder in de schoolloopbaan gelegd. “Sommige ouders nemen we vanaf groep 3 mee in onze overwegingen”, zegt Jeannette. “Hun kinderen hebben extra ondersteuning nodig en de verwachte uitstroombestemming is onderdeel van het ontwikkelperspectief dat we opstellen. Natuurlijk hebben kinderen van die leeftijd nog een enorme ontwikkeling voor zich. Het uitstroomperspectief groeit met de leerling mee. Maar het gesprek helpt ouders wel om zich een beeld te vormen van de toekomst van hun kind.” Voor de meeste leerlingen van Kindcentrum Snijders komt het advies ter sprake vanaf groep 6, zegt Jill. “Vanaf dat moment leggen we een link tussen de grafieken in het leerlingvolgsysteem en het schooladvies. »

Praktische tips

- De leerkracht ziet de leerling in de klas, de intern begeleider weet vaak meer van toets- en onderzoeksgegevens. Stel een tegenvrager aan (bijvoorbeeld de schoolleider) die zorgt dat alle perspectieven aan bod komen.
- Koppel startende leerkrachten in de bovenbouw bij de advisering aan ervaren collega's.
- Presenteer de schooladviezen aan alle collega's dus ook uit onder- en middenbouw, en vraag of de adviezen passen bij hun beeld van de leerling.
- Zoek een *critical friend* in de buurt; een andere basisschool die je collegiaal kunt consulteren wanneer je twijfelt over het beste advies voor een leerling.
- Kijk eens hoe oud-leerlingen het doen in de eerste jaren van het vo. Wat zegt dat over jullie adviezen?

Kijk voor meer tips in de handreiking op www.slo.nl/handreikingschooladvies. Daar zijn ook meer informatie, handige links en schoolportretten te vinden.

Foto: Shutterstock

Dat gebeurt in de portfoliogesprekken waarin leerlingen hun ontwikkeling aan de leerkracht en hun ouders presenteren. We zeggen: 'Als jij op deze manier doorwerkt, kun je straks waarschijnlijk naar...'
In groep 7 vertellen we of die verwachting nog klopt, in groep 8 krijgen leerlingen in november/december het voorlopige advies en in februari het definitieve advies."

“Verwachtingen kunnen doorwerken in de prestaties van leerlingen”

Verwachtingen

Wie evenwichtig wil adviseren, moet weten dat verwachtingen van leerkrachten doorwerken in het uitstroomniveau van leerlingen. Uit onderzoek weten we dat dit op allerlei manieren gebeurt, zegt Gerdineke: "Verwachtingen kunnen niet alleen rechtstreeks doorwerken in het advies, maar ook in de prestaties van leerlingen (via de houding en interactie van de leerkracht met de leerling, dat begint al in de onderbouw) en zelfs in het hele onderwijsaanbod aan een leerling." Adviseer bij twijfel optimistisch, zegt de handreiking, bijvoorbeeld door leerlingen een dubbel advies te geven. In lastige gevallen helpt het om meer mensen bij de advisering te betrekken. Op Kindcentrum Sniijders neemt de leerkracht van de stamgroep in oktober het voortouw voor het voorlopige advies aan leerlingen in groep 8. In dat advies wegen de resultaten op de toetsen uit het leerlingvolgsysteem (lvs) in groep 7 mee. De leerkracht bespreekt het voorstel met de unitleider en de zorgcoördinator van de bovenbouw. Als het om een leerling met een zorgvraag gaat, komt ook Jeannette erbij. Jill: "Zijn we het eens, dan is het een kort gesprek, zijn we het oneens, dan praten we langer door. Alleen als het nodig is, nemen we aanvullende toetsen zoals de NIO af. Bijvoorbeeld als een leerling nog niet lang bij ons op school zit of als er twijfel is over de toetsresultaten." In januari maken de leerlingen nog een lvs-toets en daarna volgt het definitieve advies. De adviezen worden

breed besproken. Jill: "Je wilt de mening van alle leerkrachten weten, ook van de leerkrachten die het kind vóór jou in de klas hebben gehad. De stamgroepleerkracht ziet de leerling het meest, als rekenleerkracht kijk ik naar wat ik in de klas zie en de unitleider kijkt meer naar de scores. Zo kijkt iedereen met andere ogen."

Ouders en leerlingen

Een brede aanpak van de advisering betaalt zich terug, is de ervaring van Jeanette. "Je voert bijvoorbeeld minder moeilijke gesprekken met ouders, want het advies komt bijna nooit als een verrassing." Zijn ouders het toch met het advies oneens, dan wordt naar hen geluisterd: "Zijn hun wensen realistisch, dan zijn we bereid om de NIO af te nemen of de leerling extra te observeren. Het hangt er ook vanaf naar welke school een leerling wil. Misschien kan een leerling wel havo aan, maar dan op een school die veel ondersteuning biedt en niet op een montessorischool die veel zelfstandigheid vraagt." Ook op leerlingen heeft brede advisering effect. "Sinds wij al in groep 6 pre-adviezen geven, zien we bij sommige leerlingen meer eigenaarschap. Ze raken gemotiveerd: als ik dit haal, kan ik naar die en die school! Ineens ontdekken ze wat ze willen en kunnen ze zichzelf tot leren zetten." Is de periode van schooladvies, schoolkeuze en eindtoets eenmaal achter de rug, dan wordt het tijd voor de overdracht aan het vo. Voor Kindcentrum Sniijders zijn een-op-een-contacten met het vo lastig: de school staat in een stedelijke omgeving waar basisscholen aan tientallen vo-scholen leerlingen leveren. Toch vindt er een warme overdracht plaats. Overlegorgaan BOVO Haaglanden organiseert jaarlijks in juni een bijeenkomst waar vertegenwoordigers van po- en vo-scholen elkaar volgens een rooster ontmoeten om per leerling in tien minuten een overdracht te doen. Vervolgens vindt jaarlijks in november een terugkoppeling plaats waarbij basisscholen horen hoe het hun schoolverlaters na de eerste maanden in het vo vergaat. En daaruit blijkt dat een heel hoog percentage oud-leerlingen van Kindcentrum Sniijders eindexamen doet op het geadviseerde niveau. Misschien is dat wel het mooiste bewijs dat brede advisering werkt. /

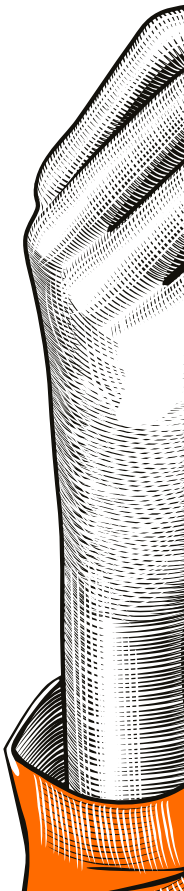

Foto: Shutterstock

Foto:
Rijksoverheid

Vijf vragen aan Arie Slob

Minister voor basis- en voortgezet onderwijs en media

1. Er is al veel aandacht voor het schooladvies. Waarom deze handreiking?
“De overstap naar de middelbare school is een betekenisvol moment in het leven van leerlingen en hun ouders. Daarom is het belangrijk dat een schooladvies zo zorgvuldig mogelijk tot stand komt. Het draagt eraan bij dat leerlingen onderwijs kunnen volgen op een plek en op een niveau waar recht wordt gedaan aan hun talenten en ontwikkeling. Scholen zijn natuurlijk ervaren in het geven van schooladviezen. Toch lopen zij ook tegen zaken aan, bijvoorbeeld het aangaan van gesprekken met ouders of de balans tussen leerresultaten en werkhouding van leerlingen. In de handreiking komen deze en andere thema’s samen die scholen hopelijk ondersteunen bij het geven van goede adviezen.”
2. Waarom is het belangrijk dat leraren hoge verwachtingen van leerlingen hebben?
“Om te beginnen ligt de verantwoordelijkheid voor het schooladvies wat mij betreft niet alleen bij de leerkracht van groep 8, maar bij de hele school. Op steeds meer scholen zijn ook schoolleiders, intern begeleiders en leerkrachten van voorgaande jaren betrokken bij het schooladvies. Dat is mooi, want het schooladvies is een compleet beeld van een kind. In de handreiking is veel aandacht voor de invloed van verwachtingen op leerlingen. Onderzoek leert ons dat die invloed er zeker is: zo leiden hogere verwachtingen tot hogere resultaten. Het gaat daarbij niet om té hoge verwachtingen of ieder kind op het hoogste niveau, maar om ambitieuze verwachtingen die passen bij de leerling en leiden tot een passend advies. Een optimistische kijk op het kind kan geen kwaad: het bieden van kansen aan leerlingen loont.”
3. Samenwerking is belangrijk. Maar wat als je leerlingen levert aan of ontvangt van een groot aantal scholen?
“In meer stedelijke gebieden ontstaan vaak (in)formele structuren om scholen te ondersteunen bij een goede overdracht. Er worden bijvoorbeeld tafeltjesmiddagen georganiseerd waar leraren en coördinatoren uit het po en vo informatie over de leerlingen kunnen uitwisselen. Dat is mooi, want de warme overdracht is een belangrijk onderdeel van een soepele overstap voor leerlingen. Ook een goede informatieoverdracht in het onderwijskundig rapport is behulpzaam. Basisscholen verzamelen een schat aan informatie over de leerling in de jaren dat zij een kind volgen. Deze informatie kan de middelbare school gebruiken om de leerling zo goed mogelijk te ondersteunen.”
4. Hoe hoopt u dat de schooladvisering in Nederland er over tien jaar uitziet?
“Ik heb mij eerder uitgesproken over de druk die op de overgang van po naar vo ligt. Het zou mooi zijn als we toewerken naar een systeem met meer doorlopende leer- en ontwikkellijnen voor leerlingen, door de vaak harde knip tussen po en vo te versoepelen.”
5. Wat is uw boodschap aan alle leraren die aan deze soepele overgang werken?
“Ik heb veel waardering voor de betrokkenheid waarmee professionals in het po en in het vo zich elke dag weer inzetten voor leerlingen. In het bijzonder voor de overgang van po naar vo nodig ik scholen uit met elkaar in gesprek te gaan over een doorlopende ontwikkeling waarbij kansen voor de leerling centraal staan, en steeds opnieuw te kijken of een leerling onderwijs volgt op de plek en het niveau dat past bij zijn of haar talenten, ontwikkeling en mogelijkheden.”